

Slaapplaats van Lachsterns ontdekt in de Dollard

Willem-Jan Fontijn

In het vorige nummer van *De Grauwe Gors* werd uitgebreid de opkomst en het voorkomen van pleisterende Lachsterns *Gelochelidon nilotica* in Oost-Groningen beschreven (Fontijn 2016). In het artikel wordt melding gemaakt van het feit dat de gezamenlijke slaapplaats van de Lachsterns op dat moment nog steeds niet bekend is. Zo bleven diverse opvallende waarnemingen in de (late) avonduren zonder gevolg. Ook enkele gerichte zoektochten, onder andere in augustus 2013 toen tegelijkertijd met het Balgzand (bij de Van Ewijksluis) in Noord-Holland een slaapplaattelling werd georganiseerd bij de Pekela's, leverden helaas niets op (De Boer & Klaassen 2014). De Dollardkwelder, beschouwd als de meest waarschijnlijke slaapplek, werd echter nog nooit geteld.

Ontdekking en tellingen in juli-augustus 2016

In de avond van 29 juli 2016 was het dan eindelijk raak: een groepje van vier Zeeuwse vogelaars (Corstiaan Beeke, Jaap Kolijn, Johannes Luiten en Thomas Luiten) ontdekte bij toeval de slaapplaats van de Lachsterns op de kwelder van de Dollard. Ze waren eigenlijk op zoek naar steltlopers maar zagen vanaf de westkant van de kwelder op grote afstand twaalf Lachsterns tussen de Kokmeeuwen staan. Op dat moment herinnerden ze zich de oproep van Sovon over de nog onbekende slaapplaats van de Groningse Lachsterns en besloten ze over de dijk richting het oosten te lopen om zo de groep beter te kunnen bekijken. De slaapplaats bevond zich ter hoogte van km-paal 7,5 en dit is ongeveer op de al eerder voorspelde plek op de kwelder (ter hoogte van de km-palen 6 en 7). Gedurende de avond kwamen er nog groepjes Lachsterns invallen op de slaapplaats en uiteindelijk werden 32 exemplaren geteld, waaronder twaalf juveniele vogels (Sovon 2016).

Op 29 juli stond ook de eerste slaapplaattelling van

de Lachsterns op het Balgzand gepland maar daar waren deze avond nog geen vogels aanwezig (Klaassens 2016). Overdag waren wel twee Lachsterns aanwezig nabij Schagen, op zo'n twaalf kilometer ten zuidwesten van de slaapplaats, maar deze vogels zijn kennelijk niet op het Balgzand gaan slapen. De volgende avond werden op het Balgzand echter wel Lachsterns aangetroffen, minimaal zeven vogels waaronder een juveniel (Waarneming.nl).

Een week later, op 5 augustus, was de volgende slaapplaattelling en ditmaal waren drie Groninger vogelaars (André Boven, Marnix Jonker en ondergetekende) bereid gevonden om te gaan tellen. Bij aankomst rond 19.30 uur was al een adulte Lachstern aanwezig. De vogel was aan het jagen boven de polder en de brede sloot achter de dijk en landde later op de slaapplaats op het wad achter de kwelder ter hoogte van km-paal 7. In de loop van de avond volgden nog een paar kleine groepjes en enkele losse exemplaren, die allemaal uit zuidelijke richting aan kwamen gevlogen. In totaal werden er elf Lachsterns geteld, zeven adulte en vier juveniele vogels. Ook op het Balgzand werd deze avond geteld en daar werden dit keer wel Lachsterns aangetroffen, 27 in totaal (Klaassens 2016).

De laatste slaapplaattelling van het seizoen vond plaats op 12 augustus. De Dollard bleef helaas ongeteld deze avond, maar op het Balgzand waren negentien Lachsterns aanwezig. In Groningen waren overigens nog wel Lachsterns aanwezig: bij Nieuwe Pekela en Alteveer werden overdag nog minstens vijf vogels waargenomen (Waarneming.nl).

Adulte Lachstern voert juveniel een grote groene sabelsprinkhaan.

Foto: Ipe Weeber

Discussie

Het aantal van 32 Lachsterns in de Dollard op 29 juli is hoger dan het maximumaantal vogels dat overdag werd gezien bij de Pekela's. Het maximum bedroeg toen 24 exemplaren bij Alteveer, waaronder (slechts) vier juveniele vogels (Waarneming.nl). Het verschil in aantal duidt er op dat het herkomst- c.q. foerageergebied groter is dan de omgeving van de Pekela's en Alteveer alleen. Een groepje Lachsterns dat 's avonds vanuit het oosten over de kwelder richting de slaappleaats vloog zou daar op kunnen wijzen. Het is ook goed mogelijk dat tijdens de telling enkele Lachsterns al aanwezig waren of zijn gemist, bijvoorbeeld door de afstand en het onoverzichtelijke terrein (verscholen achter de hoge kwelderrand), of omdat ze opgaan in de grote groepen Kokmeeuwen die hier ook komen slapen (Sovon 2016, Klaassens 2016).

De simultaantelling op 5 augustus leverde een gezamenlijk aantal op van maar liefst 38 Lachsterns (Balgzand 27, Dollard 11). Dit aantal was meteen het hoogste seizoensmaximum van de laatste jaren (o.a. 25 in 2014 en 28 in 2015 (Klaassens 2016)).

Tijdens de telling in de Dollard op 5 augustus werd duidelijk dat de zuidelijke aanvliegroute inderdaad wijst op een herkomst uit de omgeving van de Pekela's. Bij enkele op afstand ontdekte vogels waren op de achtergrond diverse markante objecten in het landschap te zien die min of meer op één lijn leken te liggen. Bij nadere inspectie bleek het te gaan om enkele kerktorens in Winschoten met daarachter nog net zichtbaar de watertoren van Oude Pekela. Waarschijnlijk vliegen de Lachsterns dus vanaf de plassen bij Nieuwe Pekela en Alteveer in een vrijwel directe lijn naar de Dollardkwelder. Een andere interessante observatie deze avond was dat de vier juveniele vogels door een of meerdere adulte Lachsterns werden begeleid naar de slaappleaats. Er was zelfs een adult die met een sprinkhaan in de snavel al roepend langs kwam gevlogen en zo een juveniel 'meelokte'.

Simultane tellingen en de toekomst

De Lachsterns die in Groningen en Noord-Holland verblijven, zijn afkomstig van de kleine broedkolonie bij Neufelderkoog, Schleswig-Holstein, in het Duitse waddegebied. Het aantal broedparen schommelt de laatste jaren tussen de dertig en veertig broedparen (37 in 2016 (Klaassen 2016)) en om verschillende redenen laat de jongenproductie vaak te wensen over. De populatie is daardoor zeer kwetsbaar en sterk bedreigd. In 2011 werd daarom een beschermingsproject gestart, waarbij onder andere de jongen van kleurringen worden voorzien om zo het broedsucces goed te kunnen bepalen (zie ook Fontijn 2016).

Lachstern op weg naar de slaappleaats in de Dollard, 5 augustus 2016

Foto: Willem-Jan Fontijn

Inmiddels komt uit het ringonderzoek naar voren dat elders in Europa (op enkele Spaanse meldingen na) nauwelijks kleurringen worden afgelezen die wijzen op een langdurig verblijf in vergelijkbare pleistergebieden. De slaappleaatsstellingen tonen aan dat een aanzienlijk deel van de Duitse populatie (zeker zo'n 30%) in Groningen en Noord-Holland pleistert voordat de vogels doorvliegen naar de overwinteringsgebieden in Afrika (Klaassen 2016). Nederland is daarmee in de nazomer de belangrijkste pleisterplaats voor de Lachsterns in Europa!

Om er achter te komen hoe groot het aandeel Duitse Lachsterns in Nederland werkelijk is, zal er in de toekomst vaker simultaan geteld moeten worden in de Dollard en het Balgzand.

Ook het aflezen van kleurringen kan daarbij helpen. Zoals de tellingen hierboven laten zien, pieken de aantallen in Noord-Holland later dan in Groningen. Wellicht dat door vaker aflezen duidelijk kan worden of een deel van de Groningse Lachsterns inderdaad later in de zomer verhuist naar Noord-Holland. Het is te hopen dat de tellingen in de zomer van 2016 een vervolg krijgen in de toekomst zodat wij in Nederland een mooie bijdrage kunnen leveren aan het in stand houden van de kwetsbare populatie Lachsterns van Neufelderkoog.

Literatuur

- de Boer, V. & O. Klaassen 2014. Slaappleaatsstellingen van Lachsterns in 2013. Sovon-Nieuws nr. 2, 2014: 16.
- Fontijn, W.-J. 2016. Pleisterende Lachsterns, een nieuw fenomeen in het Oost-Groningse akkergebied. De Grauwe Gors 2016: 42-49.
- Klaassen, O. 2016. Simultane slaappleaatsstellingen van Lachsterns. Sovon-Nieuws nr. 4, 2016: 11.
- Sovon 2016. Slaappleaats Groningse Lachsterns gevonden. Website Sovon, 1 augustus 2016: <https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/slaappleaats-groningse-lachsterns-gevonden>.
- Websites: Waarneming.nl, www.sovon.nl.

Willem-Jan Fontijn – Sappemeer
wjfontijn@ziggo.nl